

Targi Humanistyki Cyfrowej UJ

Friday, 19 January 2024 - Saturday, 20 January 2024

Wydział Filologiczny, al. Mickiewicza 9B, Collegium Paderevianum, V
piętro

Book of Abstracts

Contents

Współczesne metody przetwarzania języka naturalnego	1
Współczesne metody przetwarzania języka naturalnego	1
Dlaczego warto tworzyć edycje cyfrowe? Przykład edycji "Pisarki z Kolekcji Varnhagena"	2
Usługi IT i zasoby Centrum Informatyki dla humanistyki cyfrowej	2
Po co gramatykowi korpus?	3
Spółczesność cyfrowe – obywatel po-/doinformowany	3
Spółczesność cyfrowe, czyli kto i co?	3
Biblioteka Jagiellońska w humanistycznej data science: potencjał projektu flagowego Di- HeLib	4
Baza danych Corpus Vitrearum wraz z narzędziem do analizy obrazu	4
Cyfrowa edycja naukowa pism Piotra Skargi – cele i narzędzia	5
Narzędzia edytorstwa cyfrowego: wprowadzenie do TEI XML	6
Dziedzictwo kulturalne Europy w wirtualnych światach	6
Edukacja w wirtualnych światach	7
Analiza tradycji o istotach nadprzyrodzonych z perspektywy jakościowej i ilościowej za pomocą systemu Elyonim veTachtonim	7
Stylometryczna analiza tekstu literackiego w półtorej godziny	7
Analiza filmowych metadanych	8
Kinometryka. Jak policzyć film?	8
„IURA. Źródła prawa dawnego”: repozytorium źródeł prawnych z przeszłości.	9
Stulecie przekładu - baza tłumaczeń od 1918 roku w zbiorach Biblioteki Narodowej. Wyzwa- nia i możliwości.	9
Narzędzia i metody zarządzania danymi badawczymi w humanistyce cyfrowej	10
Otwarcie Targów HC UJ	11

Projekt Flagowy Digital Humanities Lab: Czym jest humanistyka cyfrowa?	11
Architektura modułów humanistyki cyfrowej UJ	11
Narzędzia językoznawstwa cyfrowego: korpus a analiza ilościowa i jakościowa	11
Architektura modułów humanistyki cyfrowej UJ	12
Jak sprawdzić, czy gra cyfrowa jest polska?	12
CAQDAS Lab: text mining, sentiment analysis, AI	12
Zastosowania NLP do analizy tekstów politycznych – przykłady	13
Metody humanistyki cyfrowej w naukach społecznych	13
Digitalizacja w konserwacji i ochronie dziedzictwa archeologicznego i kulturowego w projektach realizowanych przez Instytut Archeologii UJ	14
Czy gry cyfrowe mogą być polskie?	14
Algorytmiczne pozycjonowanie partii politycznych na bazie tekstów programów	15

Warsztaty 1 / 3**Współczesne metody przetwarzania języka naturalnego****Author:** Jeremi Ochab¹¹ *Institute of Theoretical Physics, Jagiellonian University, Kraków***Corresponding Author:** jeremi.ochab@uj.edu.pl

Na warsztatach pokażę i umożliwię własnoręczne wypróbowanie wybranych metod przetwarzania języka naturalnego do analizy tekstów pisanych. Uczestnicy będą pracować w interaktywnych notatnikach obliczeniowych Google Colaboratory dostępnych z poziomu przeglądarki internetowej. Będę korzystał z języków programowania Python (i ewentualnie R), ale uczestnictwo w warsztatach nie wymaga ich znajomości.

Słowa klucze:

przetwarzanie języka naturalnego, distant reading, text mining, klasyfikacja tekstów

Nazwa projektu:

Badanie sfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Działania 4.2 2014–2020 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój – „CLARIN – Wspólne Zasoby Językowe i Infrastruktura Technologiczna”, projekt nr POIR.04.02.00-00C002/19.

Wymagania sprzętowe i inne:

przeglądarka Chrome/Firefox/Opera, dostęp do internetu

Prezentacje 1 / 4**Współczesne metody przetwarzania języka naturalnego****Author:** Jeremi Ochab¹¹ *Institute of Theoretical Physics, Jagiellonian University, Kraków***Corresponding Author:** jeremi.ochab@uj.edu.pl

Prelekcja będzie stanowić wstęp do warsztatów, pokazujących i umożliwiających własnoręczne wypróbowanie wybranych metod przetwarzania języka naturalnego do analizy tekstów pisanych. Podczas prelekcji pokażę przykładową analizę porównawczą tłumaczeń za pomocą modułowego oprogramowania służącego interpretowalnej analizie stylometrycznej. Oprogramowanie to łączy nowoczesne metody przetwarzania tekstu, ekstrakcji cech za pomocą różnorodnych narzędzi NLP, nowoczesny klasyfikator, moduł wyjaśniający i w końcu wizualizację cech językowych odróżniających teksty lub grupy tekstów.

Słowa klucze:

przetwarzanie języka naturalnego, distant reading, text mining, klasyfikacja tekstów

Nazwa projektu:

Badanie sfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Działania 4.2 2014–2020 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój – „CLARIN – Wspólne Zasoby Językowe i Infrastruktura Technologiczna”, projekt nr POIR.04.02.00-00C002/19.

Wymagania sprzętowe i inne:

Warsztaty 1 / 5**Dlaczego warto tworzyć edycje cyfrowe? Przykład edycji "Pisarki z Kolekcji Varnhagen"****Authors:** Jadwiga Kita-Huber¹; Katarzyna Szarszewska¹¹ Jagiellonian University**Corresponding Authors:** katarzyna.szarszewska@doctoral.uj.edu.pl, jadwiga.kita-huber@uj.edu.pl

W trakcie warsztatów postaramy się odpowiedzieć na pytanie, dlaczego warto tworzyć edycje cyfrowe, jakie możliwości otwierają one przed badaczami i badaczkami oraz z jakimi wyzwaniem ich konfrontują, w szczególności, jeśli chodzi o edycje materiałów rękopiśmiennych. Za przykład posłuży nam opublikowana w październiku 2023 r. edycja „Female Writers in the Varnhagen Collection”, będąca rezultatem prac polsko-niemieckiego zespołu z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Bauhaus Universität w Weimarze nad częścią zbiorów z byłej Pruskiej Biblioteki Państwowej w Berlinie w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. Na przykładzie tej edycji przedstawimy etapy tworzenia edycji cyfrowej i wybrane narzędzia, m.in. oprogramowanie Oxygen XML Edytor.

Słowa kluczowe:

edytorstwo cyfrowe, cyfrowe narzędzia humanisty, rękopisy XVIII i XIX w., kolekcja Varnhagen

Nazwa projektu:

Female Writers in the Varnhagen Collection - Letters, Works, Relations (NCN / DFG, Beethoven Classic 3)

Wymagania sprzętowe i inne:

Możliwość Power Pointa

Prezentacje 1 / 6**Usługi IT i zasoby Centrum Informatyki dla humanistyki cyfrowej****Authors:** Kinga Lechowicz^{None}; Lucjan Stalmach¹¹ Centrum Informatyki UJ**Corresponding Author:** lucjan.stalmach@uj.edu.pl

Centrum Informatyki zarządza wieloma usługami i infrastrukturą informatyczną w Uniwersytecie Jagiellońskim.

W wystąpieniu zaprezentowane zostaną wybrane zasoby IT, które mogą być wykorzystane przez pracowników i studentów w pracy badawczo-naukowej i dydaktyce. Uwypuklone zostaną te aspekty usług, które szczególnie istotne mogą być w obszarze humanistyki cyfrowej.

Słowa kluczowe:

usługi i zasoby informatyczne; oprogramowanie; usługi chmurowe

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:**

Prezentacje 1 / 7**Po co gramatykowi korpus?****Author:** Rafał Ludwik Górski¹¹ *KJOLiE Uniwersytet Jagielloński***Corresponding Author:** rafal.gorski@uj.edu.pl

W wystąpieniu przedstawię kilka przykładów wykorzystania korpusów tekstowych do badań w zakresie gramatyki, a ściślej gramatyk wybranych języków. O ile korpus tekstowy jest dość oczywistym źródłem danych dla leksykologa, dla gramatyka wciąż to „zdanie z gwiazdką i bez gwiazdki” wydaje się lepszym wyborem w gramatyce. Niemniej w ostatnim dziesięcioleciu udało się odpowiedzieć na szereg pytań dotyczących gramatyki właśnie dzięki korpusom. Więcej – udało się postawić szereg pytań, które bez korpusu byłyby zawieszony w próżni.

Wystąpienie będzie skierowane do językoznawców i będzie miało na celu zachęcenie do szerszego korzystania z korpusów tekstowych w badaniach językoznawczych.

Słowa klucze:

językoznawstwo; językoznawstwo korpusowe; gramatyka; socjolingwistyka

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:**

rzutnik

Warsztaty 2 / 8**Społeczeństwo cyfrowe – obywatel po-/doinformowany****Author:** Agnieszka Fluda-Krokos¹¹ *Uniwersytet Jagielloński***Corresponding Author:** agnieszka.fluda-krokos@uj.edu.pl

W trakcie warsztatów uczestnicy poznają podstawową terminologię dot. społeczeństwa informacyjnego i cyfrowego oraz przykłady baz danych związanych z informacją publiczną i jej wykorzystaniem.

Słowa klucze:

społeczeństwo informacyjne, informacja publiczna, prawo do informacji, bazy danych

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:****Prezentacje 1 / 9****Społeczeństwo cyfrowe, czyli kto i co?**

Author: Agnieszka Fluda-Krokos¹

¹ *Uniwersytet Jagielloński*

Corresponding Author: agnieszka.fluda-krokos@uj.edu.pl

W trakcie wystąpienia zaprezentowane zostaną wybrane zagadnienia związane z problematyką społeczeństwa cyfrowego oraz przykłady zastosowania jego zdobyczy w życiu codziennym.

Słowa kluczowe:

soczeństwo, cyfryzacja, informacja, dostępność, kompetencje cyfrowe

Nazwa projektu:

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 10

Biblioteka Jagiellońska w humanistycznej data science: potencjał projektu flagowego DiHeLib

Author: Remigiusz Sapa¹

¹ *Biblioteka Jagiellońska; Instytut Studiów Informacyjnych, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ*

Corresponding Author: remigiusz.sapa@uj.edu.pl

Przedmiotem wystąpienia będzie problematyka roli bibliotek akademickich, a w szczególności Biblioteki Jagiellońskiej, w wspieraniu rozwoju humanistycznej data science. Po pierwsze biblioteczne zbiory i zasoby informacyjne zostaną ukazane jako dane badawcze. Po drugie syntetycznie przedstawione będą usługi biblioteczne zorientowane na dane. Po trzecie wskazane zostaną wynikające z realizacji projektu flagowego DiHeLib możliwości rozwoju zdolności Biblioteki Jagiellońskiej do wspierania humanistycznej data science.

Słowa kluczowe:

bibliotekarstwo akademickie, dane badawcze, data science, humanistyka, DiHeLib

Nazwa projektu:

Projekt flagowy UJ: DiHeLib - European Heritage in the Jagiellonian Library: Digital Authoring of the Berlin Collections. Core Facility.

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 11

Baza danych Corpus Vitrearum wraz z narzędziem do analizy obrazu

Author: Aneta Gądek-Moszczak¹

Co-authors: Grzegorz Eliasiewicz²; Paweł Lempa¹

¹ *Politechnika Krakowska*

² *Uniwersytet Jagielloński*

Corresponding Author: aneta.gadek-moszczak@pk.edu.pl

Impulsem do poszukiwań bardziej wydajnych i innowacyjnych metod przechowywania i przetwarzania cyfrowych danych były prowadzone przez zespół Corpus Vitrearum prace inwentaryzacyjne witraży XIX i XX w. Znacząca ilość danych obrazowych i tekstowych zebranych i opracowanych w trakcie inwentaryzacji może być wykorzystana do przechowywania, udostępniania i wymiany informacji o zabytkach, a także do prowadzenia badań porównawczych i atrybucyjnych czy też badań nad rozprzestrzenianiem się podobnych wzorców ikonograficznych i formalnych w różnych regionach i krajach.

W ramach realizowanego projektu „Baza danych Corpus Vitrearum wraz z narzędziami do analizy obrazu” zaplanowano zaprojektowanie nowej bazy danych i aplikacji bazodanowej dostępnej na stronie WWW, która pozwalałaby na archiwizację zdjęć przedstawiających witraże oraz ich opis. Elementem wyróżniającym projektowaną aplikację bazodanową będzie implementacja metod analizy obrazu i uczenia maszynowego do wyszukiwania i analizy zdjęć witraży w celu wyszukiwania wybranych wzorników.

Zostaną przedstawione główne założenia projektowe i wykorzystane narzędzia informatyczne do stworzenia internetowej aplikacji bazodanowej. Omówione zostaną funkcjonalności zaimplementowane w aplikacji oraz wstępne wyniki testów wykorzystania metod uczenia maszynowego do wyszukiwania witraży, na których znajduje się wybrany wzornik. Przedstawiony zostanie plan dalszych działań oraz możliwości rozwijana stworzonej aplikacji.

Słowa klucze:

baza danych, model, struktura, atrybut, interfejs, przestrzeń dyskowa, komputerowa analiza obrazu, algorytm, klasyfikatory, implementacja

Nazwa projektu:

Baza danych Corpus Vitrearum wraz z narzędziem do analizy obrazu

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 12

Cyfrowa edycja naukowa pism Piotra Skargi – cele i narzędzia

Author: Magdalena Komorowska^{None}

Corresponding Author: magdalena.1.komorowska@uj.edu.pl

Prezentowany projekt zakłada przygotowanie edycji cyfrowej i drukowanej obszernego korpusu pism Piotra Skargi. Edycja, wyposażona w liczne objaśnienia i wykazy odmian, realizowana jest przez czternastoosobowy zespół i powstaje najpierw w formie cyfrowej. Dopiero z edycji cyfrowej generowane będą pliki do druku. Z punktu widzenia mediów oznacza to dokonanie najpierw translacji tekstu starego druku do edycji naukowej w środowisku cyfrowym, a następnie przeniesienie jej najważniejszych elementów z powrotem do druku. W swoim wystąpieniu pokażę, w jaki sposób narzędzia cyfrowe, dostępne na rynku i przygotowane specjalnie na potrzeby projektu, ułatwiają opracowanie tekstu i dlaczego warto po nie sięgać.

Słowa klucze:

edycje cyfrowe; edytorstwo naukowe; TEI

Nazwa projektu:

Naukowa edycja pism Piotra Skargi, cz. 2: Żywoty świętych, pisma polemiczne i katechetyczne (NPRH, 0262/NPRH9/H11/88/2021, lata: 2022–2027)

Wymagania sprzętowe i inne:

Warsztaty 2 / 13

Narzędzia edytorstwa cyfrowego: wprowadzenie do TEI XML**Authors:** Iwona Grabska-Gradzińska¹; Joanna Hałaczkiwicz²; Magdalena Komorowska^{None}¹ *Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej*² *Projekt Flagowy Digital Humanities Lab***Corresponding Authors:** iwona.grabska@uj.edu.pl, j.halaczkiwicz@uj.edu.pl, magdalena.1.komorowska@uj.edu.pl

Do najważniejszych etapów opracowania cyfrowej edycji naukowej należy znakowanie struktury i znaczenia określonych elementów wydawanego tekstu za pomocą ściśle określonego zestawu znaczników bądź tagów. Uczestnicy warsztatów będą mieli okazję zapoznać się z podstawami znakowania tekstu za pomocą języka XML (standard TEI). Po teoretycznym wprowadzeniu zaprosimy uczestników do wykonania ćwiczeń ze znakowania w programie Oxygen XML Editor.

Słowa klucze:

edytorstwo cyfrowe, narzędzia cyfrowe w humanistyce, TEI XML

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:**

wersja próbna Oxygen XML Editor na wszystkich stanowiskach komputerowych

Prezentacje 1 / 14

Dziedzictwo kulturalne Europy w wirtualnych światach**Author:** Żaneta Kubic¹¹ *Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego***Corresponding Author:** zaneta.kubic@uj.edu.pl

Projekt IMPULSE powstał w odpowiedzi na zapytanie Komisji Europejskiej o przyszłość zdigitalizowanego dziedzictwa kulturowego Europy oraz procesów digitalizacji. Konsorcjum 11 Partnerów, reprezentujących uniwersytety, organizacje pozarządowe i przedsiębiorców, realizuje prace badawczo-rozwojowe, celem stworzenia ram i założeń, mających przyczynić się do rozwoju koncepcji Europejskiej Chmury Współpracy w obszarze Dziedzictwa Kulturowego. Poprzez stworzenie prototypów wykorzystania obiektów kultury w wirtualnych światach dla celów dydaktyki uniwersyteckiej oraz badań artystycznych, naukowcy zyskują unikalną szansę na stworzenie ram i założeń wykorzystania zdigitalizowanego dziedzictwa, w szczególności w zakresie potrzeb publiczności, standardów i interoperacyjności oraz ram prawnych. Projekt uzyskał finansowanie w ramach programu Horyzont Europa (Cluster 2, Research and Innovation Action) w kwocie 3,4 mln euro i potrwa do 2027 roku. Koordynatorem projektu jest Uniwersytet Jagielloński.

Słowa klucze:

Dziedzictwo kulturalne Europy w wirtualnych światach

Nazwa projektu:

“IMPULSE - IMmersive digitisation: uPcycling cULTural heritage towards new reviving StratEgies” (HORIZON-CL2-2023-HERITAGE-01-03, 101132704)

Wymagania sprzętowe i inne:

Warsztaty 2 / 15**Edukacja w wirtualnych światach****Authors:** Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)¹; Żaneta Kubic²**Co-author:** Marcin Klimek³¹ *Instytut Filozofii UJ*² *Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego*³ *ExplodedView***Corresponding Authors:** zaneta.kubic@uj.edu.pl, marcin.klimek@explodedview.io

Warsztaty prezentujące potencjał wirtualnych światów w procesie dydaktycznym

Słowa klucze:

wirtualne światy; VR; dydaktyka uniwersytecka; Academia Electronica

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:**

laptop, rzutnik

Warsztaty 1 / 16**Analiza tradycji o istotach nadprzyrodzonych z perspektywy jakościowej i ilościowej za pomocą systemu Elyonim veTachtonim****Author:** Wojciech Kosior¹¹ *Wydział Filozoficzny***Corresponding Author:** wojciech.kosior@uj.edu.pl

Elyonim veTachtonim to system analizy jakościowej i ilościowej tradycji mówiących o istotach nadprzyrodzonych opierający się na teoretycznych i metodologicznych podstawach psychologii ewolucyjnej, lingwistyki kognitywnej, kognitywnych teorii religii oraz analizy formalnej. Niniejsze warsztaty mają na celu zapoznanie użytkowników i użytkowniczek z podstawami jego obsługi a przede wszystkim z niuansami konstrukcji elektronicznego inwentarza takich tradycji. Podczas zajęć zaprezentowane zostaną już istniejące bazy danych skonstruowane w oparciu o Biblię hebrajską i Talmud babiloński oraz przykłady pochodzące z innych korpusów tekstowych.

Słowa klucze:

angelologia, demonologia, magia, teurgia

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:**

Zainstalowany Microsoft Excel lub odpowiednik (np. LibreOffice Calc, OpenOffice Calc).

Warsztaty 2 / 17**Stylometryczna analiza tekstu literackiego w półtorej godziny****Author:** Jan Rybicki¹¹ *JCHC, PF Digital Humanities Lab***Corresponding Author:** jan.rybicki@uj.edu.pl

Wbrew pozorom to nie szyk zdania czy “wielkie”, znaczące słowa najłatwiej zdradzają, kto napisał dany tekst. Jeżeli mamy teksty kilku różnych autorów, najłatwiej pogrupować je według autorstwa licząc proporcje słów mało “znaczących”, takich jak zaimki, przyimki czy czasowniki modalne. zresztą nie tylko według autorstwa: ta sama metoda często wskazuje chronologiczną kolejność w twórczości danego pisarza. Jednym z narzędzi takich analiz jest pakiet stylo; półtorej godziny warsztatu wystarczy, by każdy z uczestników przeprowadził swoje pierwsze badanie stylometryczne.

Słowa kluczowe:

stylometria, atrybucja autorstwa, analiza skupień, pakiet stylo

Nazwa projektu:

Projekt Flagowy “Digital Humanities Lab”

Wymagania sprzętowe i inne:

1 komputer na uczestnika

Zainstalowany R (<https://cran.r-project.org/bin/windows/base/R-4.3.2-win.exe>)

W R zainstalowany pakiet stylo

Dostępny dla użytkownika pakiet materiałów (w załączniku)

Prezentacje 1 / 18**Analiza filmowych metadanych****Authors:** Agata Hołobut¹; Maciej Rapacz²; Miłosz Stelmach¹¹ *Jagiellonian University*² *Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie***Corresponding Authors:** mrapacz@agh.edu.pl, milosz.stelmach@uj.edu.pl, agata.holobut@uj.edu.pl

Krótką prezentacją prac prowadzonych nad analizą metadanych dotyczących historii kina w obszarze remaków oraz tłumaczeń tytułów filmowych w międzynarodowym obiegu. Przedstawienie podstaw metodologicznych, sposobu pozyskiwania i analizy danych, a także podstawowych odkryć, zalet oraz ograniczeń prowadzonych badań.

Słowa kluczowe:

filmoznawstwo; historia kina; humanistyka cyfrowa

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:****Warsztaty 1 / 19**

Kinometryka. Jak policzyć film?

Author: Miłosz Stelmach¹

¹ Jagiellonian University

Corresponding Author: milosz.stelmach@uj.edu.pl

Prezentacja rozległego obszaru dynamicznie rozwijających się w ostatnich dekadach prac w obrębie filmoznawstwa skupionych na kwantyfikacji elementów formalnych i stylistycznych dzieła filmowego. Celem warsztatów jest skrótowe przybliżenie historii i najważniejszych założeń metodologicznych różnych prac prowadzonych w tym nurcie, a także przegląd służących temu narzędzi, podejść i sposobów konceptualizacji różnorodnych pytań i problemów. Warsztaty mają charakter bardziej metodologiczny i nie są skierowane wyłącznie do osób zainteresowanych badaniami filmu, podejmując raczej problem stosowania narzędzi ilościowych do materii artystycznej i badania dzieł sztuki.

Słowa klucze:

Filmoznawstwo; Historia kina; Analiza filmu; Digital Humanities

Nazwa projektu:

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 20

„IURA. Źródła prawa dawnego”: repozytorium źródeł prawnych z przeszłości.

Authors: Krzysztof Fokt¹; Maciej Mikuła²; Mateusz Mataniak¹; Paulina Kamińska¹

¹ Pracownia Wydawnictw Źródłowych, WPLA

² UJ

Corresponding Authors: mateusz.mataniak@uj.edu.pl, maciej.mikula@uj.edu.pl, pkaminska@uj.edu.pl, krzysztof.fokt@uj.edu.pl

Przedmiot wystąpienia:

- obecny stan edycji źródeł prawno-historycznych i związane z tym potrzeby
- dostosowanie narzędzi do bardzo zróżnicowanych potrzeb odbiorców
- repozytorium wyposażone w dodatkowe funkcjonalności
- wyzwania związane z opisem obiektów w metadanych

Słowa klucze:

prawo, historia, rękopis, starodruk, edycja krytyczna, skan, metadane, słownik kontrolowany, tezaurs, ontologia semantyczna, narzędzia

Nazwa projektu:

„IURA. Źródła prawa dawnego”:

Wymagania sprzętowe i inne:

-

Prezentacje 1 / 21

Stulecie przekładu - baza tłumaczeń od 1918 roku w zbiorach Biblioteki Narodowej. Wyzwania i możliwości.

Authors: Agnieszka Podpora¹; Magdalena Heydel¹

¹ *Centrum Badań Przekładoznawczych, Wydział Polonistyki*

Corresponding Authors: agnieszka.podpora@uj.edu.pl, m.heydel@uj.edu.pl

Stulecie przekładu. Tłumacze i ich praca w literaturze polskiej po 1918 roku to panoramiczny projekt mający na celu napisanie historii polskiej literatury tłumaczonej ostatnich 100 lat. Jego główną ambicją jest interpretacja pracy tłumaczy w ramach sieci społecznych i kulturowych współzależności oraz nakreślenie wielowymiarowej mapy literatury tłumaczonej w polskim systemie literackim. Do realizacji tych celów projekt wykorzystuje obszerną bazę danych dzieł tłumaczonych na język polski, która powstała dzięki współpracy członków zespołu projektowego z bibliotekarzami z Biblioteki Narodowej.

W naszej prezentacji przedstawimy proces projektowania i rozwoju bazy danych, w tym trudności teoretyczne i techniczne związane z pozyskiwaniem danych z rekordów Biblioteki Narodowej, a także ulepszaniem zestawu na potrzeby projektu. Omówimy również perspektywy wykorzystania danych w ramach projektu i poza nim, a także niektóre ograniczenia związane z tego rodzaju bibliograficznym zbiorem danych.

Słowa kluczowe:

przekład, tłumacze, metadane, baza danych

Nazwa projektu:

Stulecie przekładu. Tłumacze i ich twórczość w literaturze Polskiej po 1918 roku. NCN OPUS20

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 22

Narzędzia i metody zarządzania danymi badawczymi w humanistyce cyfrowej

Authors: Joanna Konik^{None}; Leszek Szafranski¹; Małgorzata Galik^{None}

¹ *Uniwersytet Jagielloński, Biblioteka Jagiellońska*

Corresponding Authors: l.szafranski@uj.edu.pl, malgorzata.galik@uj.edu.pl, joanna.konik@uj.edu.pl

Wystąpienie dotyczyć będzie zarządzania danymi badawczymi w naukach humanistycznych i społecznych. Zagadnienie to jest szczególnie istotne w trakcie przygotowywania oraz rozliczania planów zarządzania danymi (ang.: Data Management Plan (DMP)), będących integralną częścią wniosków projektowych. Kolejnym ważnym tematem jest odpowiednie organizowanie dostępu i archiwizacja danych badawczych z wykorzystywaniem do tych procesów odpowiednio przygotowanego repozytorium. W trakcie wystąpienia przedstawione zostanie Repozytorium Otwartych Danych Badawczych Uczelni Krakowskich (RODBUK). DMP i RODBUK to ważne narzędzia, które mogą pomóc naukowcom w zarządzaniu danymi i udostępnianiu ich w sposób otwarty.

Słowa kluczowe:

otwarta nauka, dane badawcze, projekty badawcze, plan zarządzania danymi, Data Management Plan, repozytorium danych, RODBUK

Nazwa projektu:

Wymagania sprzętowe i inne:

komputer z dostępem do internetu, projektor

Rozpoczęcie / 23

Otwarcie Targów HC UJ

Rozpoczęcie / 24

Projekt Flagowy Digital Humanities Lab: Czym jest humanistyka cyfrowa?

Rozpoczęcie / 25

Architektura modułów humanistyki cyfrowej UJ

Corresponding Author: jeremi.ochab@uj.edu.pl

Warsztaty 2 / 26

Narzędzia językoznawstwa cyfrowego: korpus a analiza ilościowa i jakościowa

Authors: Agata Kwaśnicka-Janowicz¹; Michał Woźniak²; Patrycja Pałka³

¹ Wydział Polonistyki UJ, JCHC, PF DHL

² IJP PAN

³ Wydział Polonistyki UJ

Corresponding Authors: p.palka@uj.edu.pl, michal.wozniak@ijp.pan.pl, agata.kwasnicka-janowicz@uj.edu.pl

W językoznawstwie do badań jakościowych efektywnie wykorzystywane są narzędzia cyfrowe pozwalające na budowanie korpusów, ich anotację oraz sprawne przeszukiwanie. Na warsztatach przedstawimy prosty program AntConc umożliwiający szybkie tworzenie nieanotowanego korpusu na podstawie plików tekstowych oraz przeglądarkowy interfejs SpoCo, pozwalający na zaawansowaną analizę anotowanych korpusów ogólnych, równoległych i mówionych. Oba narzędzia umożliwiają analizę konkordancji, słów kluczowych, śledzenie istniejących list frekwencyjnych czy tworzenie tzw. profili kolokacyjnych.

Słowa klucze:

korpusy językowe i ich anotacja, profil kolokacyjny, AntConc i SpoCo

Nazwa projektu:

Wymagania sprzętowe i inne:

Rozpoczęcie / 27**Architektura modułów humanistyki cyfrowej UJ****Authors:** Agata Kwaśnicka-Janowicz¹; Jeremi Ochab²¹ *Wydział Polonistyki UJ, JCHC, PF DHL*² *Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ***Corresponding Authors:** jeremi.ochab@uj.edu.pl, agata.kwasnicka-janowicz@uj.edu.pl

Prezentacja struktury humanistyki cyfrowej UJ przedstawianej podczas Targów w ujęciu nadrzędnych kategorii semantycznych wraz z krótką charakterystyką jej metod, narzędzi i aplikacji.

Słowa klucze:

humanistyka cyfrowa UJ, klasyfikacja

Nazwa projektu:**Wymagania sprzętowe i inne:****Warsztaty 2 / 28****Jak sprawdzać, czy gra cyfrowa jest polska?****Author:** Tomasz Majkowski¹¹ *Wydział Polonistyki UJ***Corresponding Author:** tomasz.majkowski@uj.edu.pl

Warsztaty poświęcone metodom stosowanym w badaniach relacji między kulturą gier cyfrowych i kulturami narodowymi, zarówno stosowanym w finansowanym ze środków NCN projekcie “Polskie gry wideo? Kultury grania i branża gier w kontekście narodowym” (nr 2020/37/B/HS2/00169) jak innych, paralelnych badaniach.

Słowa klucze:

dziedzictwo, gry cyfrowe, kultura narodowa, duma

Nazwa projektu:

“Polskie gry wideo? Kultury grania i branża gier w kontekście narodowym” (NCN nr 2020/37/B/HS2/00169)

Wymagania sprzętowe i inne:

brak

Warsztaty 1 / 29**CAQDAS Lab: text mining, sentiment analysis, AI****Author:** Krzysztof Tomanek¹

¹ Instytut Socjologii, Wydział Filozoficzny UJ

Corresponding Author: krzysztof.tomanek@uj.edu.pl

TBA

Słowa kluczowe:

CAQDAS, text analytics, sentiment analysis, opinion mining, AI

Nazwa projektu:

Wymagania sprzętowe i inne:

brak

Warsztaty 1 / 30

Zastosowania NLP do analizy tekstów politycznych – przykłady

Author: Dariusz Stolicki¹

¹ Centrum Badań Ilościowych nad Polityką UJ i Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ

Corresponding Author: dariusz.stolicki@uj.edu.pl

W większości obszarów współczesnej nauki o polityce oraz nauk pokrewnych dane pierwotne mają przede wszystkim postać tekstów: programów, wystąpień publicznych, aktów prawnych, projektów, raportów, etc. Przez dekady stanowiło to jedną z głównych barier w ilościowym podejściu do obszarów dotkniętych rzeczoną “przypadłością”. Rozwój metod algorytmicznego przetwarzania języka naturalnego (NLP), a szczególnie pojawienie się najpierw metod wektorowej reprezentacji tekstu odzwierciedlającej semantykę, a następnie dużych modeli językowych, otwierają tu jednak nowe możliwości. W ramach warsztatów zostaną pokazane różne możliwe zastosowania NLP do analizy tekstów politycznych i prawnych wraz z przykładami z rzeczywistych prac naukowych.

Słowa kluczowe:

przetwarzanie języka naturalnego, wektorowe reprezentacje tekstów, duże modele językowe

Nazwa projektu:

ID.UJ – projekt flagowy QuantPol

Wymagania sprzętowe i inne:

brak

Prezentacje 1 / 31

Metody humanistyki cyfrowej w naukach społecznych

Author: Grzegorz Bryda¹

¹ Instytut Socjologii, Wydział Filozoficzny UJ

Corresponding Author: grzegorz.bryda@uj.edu.pl

W wystąpieniu skupiam się na interdyscyplinarności oraz łączeniu metod humanistyki cyfrowej i analizy danych tekstowych w naukach społecznych, obejmujących analizę treści i analizę tematyczną. Podkreślam znaczenie łączenia logiki przetwarzania języka naturalnego i technik kodowania danych jakościowych, takich jak wywiady i artykuły, które przyczyniają się do głębszego zrozumienia i modelowania zjawisk społecznych przez identyfikację wzorców językowych, zarówno strukturalnych, jak i semantycznych. Omówię dwa przykłady z projektów badawczych, które pokazują, jak integracja metod humanistyki cyfrowej z tradycyjnymi metodami analizy tekstowej w naukach społecznych pozwala na tworzenie szczegółowych modeli analitycznych, wizualizację i dokładniejszą interpretację relacji w danych tekstowych. Wskazuję wyzwania etyczne i metodologiczne związane z zastosowaniem tych technologii, konieczność odpowiedzialnego i świadomego ich wykorzystywania w badaniach społecznych. W konkluzji, podkreślam wartość humanistyki cyfrowej jako narzędzia wzbogacającego analizę i interpretację, podejścia otwierającego nowe perspektywy w ukierunkowanej semantycznie analizie zjawisk i procesów społecznych.

Słowa kluczowe:

Nazwa projektu:

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 32

Digitalizacja w konserwacji i ochronie dziedzictwa archeologicznego i kulturowego w projektach realizowanych przez Instytut Archeologii UJ

Authors: Bolesław Zych¹; Jakub Śliwa¹; Katarzyna Ciomek¹; Radosław Palonka¹

¹ *Instytut Archeologii, Wydział Historyczny UJ*

Corresponding Author: radek.palonka@uj.edu.pl

Współczesna archeologia oprócz tradycyjnych metod badawczych, jak wykopaliska oraz opisy ceramiki i innych zabytków, to także dziedzina stosująca nowoczesne badania ukierunkowane na współpracę z naukami przyrodniczymi i ścisłymi, ale także wykorzystująca w dużym stopniu metody i techniki nieinwazyjne, cyfrowe i digitalizację. Wymienić tu można zaawansowane metody fotografii cyfrowej (m.in. fotogrametria), laserowe skanowanie 3D z powietrza/LiDAR i ziemi, ale także analizy przestrzenne z użyciem GIS/Geograficznego Systemu Informacji, ABM/modelowania agentowego, AI/sztucznej inteligencji oraz wizualizacji danych cyfrowych, która pomaga w odpowiedzi na pewne badania badawcze, ale też na przykład wymiennie w budowie wystaw muzealnych. Instytut Archeologii UJ w wielu projektach prowadzonych przez poszczególnych badaczy i zespoły stosuje te poszczególne metody przyczyniając się do nowoczesnej konserwacji i ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce, Europie i na świecie. Dużą część działań digitalizacyjnych IA UJ prowadzi także w ramach nowopowstałego Projektu Flagowego Mare Nostrum, ukierunkowanego m.in. na nowoczesne metody archeologii (jako części humanistyki) cyfrowej.

Słowa kluczowe:

archeologia cyfrowa, digitalizacja dziedzictwa, fotogrametria, skanowanie laserowe 3D, LiDAR

Nazwa projektu:

NCN Sonata Bis (2017/26/E/HS3/01174) oraz Projekt Flagowy UJ Mare Nostrum

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 33

Czy gry cyfrowe mogą być polskie?

Author: Tomasz Majkowski¹

¹ Wydział Polonistyki UJ

Corresponding Author: tomasz.majkowski@uj.edu.pl

Prezentacja projektu badawczego finansowanego ze środków NCN (nr 2020/37/B/HS2/00169) i poświęconego problematyce interakcji pomiędzy kulturą gier cyfrowych i kulturami narodowymi. W przeciwieństwie do starszych mediów narracyjnych, związanych zwykle z językiem narodowym oraz związanymi z państwem i narodem środkami wytwarzania - gry cyfrowe powstają w warunkach gospodarki zglobalizowanej, przy użyciu narzędzi cyfrowych przepływających płynnie pomiędzy różnymi obszarami kulturowymi. Są również konsumowane i dyskutowane w obiegu ogólnoplanetarym. A jednak! Istnieje tendencja uporczywego wiązania gier z kulturą narodową, zarówno w dyskursie użytkowników, jak regulacjach prawnych. Celem wystąpienia jest zaprezentować złożoność problematyki "gier narodowych" oraz metod jej badania.

Słowa klucze:

dziedzictwo, gry cyfrowe, kultura narodowa, duma

Nazwa projektu:

"Polskie gry wideo? Kultury grania i branża gier w kontekście narodowym" (NCN nr 2020/37/B/HS2/00169)

Wymagania sprzętowe i inne:

Prezentacje 1 / 34

Algorytmiczne pozycjonowanie partii politycznych na bazie tekstów programów

Author: Dariusz Stolicki¹

¹ Centrum Badań Ilościowych nad Polityką UJ i Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ

Corresponding Author: dariusz.stolicki@uj.edu.pl

Najpopularniejszym modelem wyjaśniającym strukturę rywalizacji politycznej jest tzw. model przestrzenny, w którym każdej partii przypisujemy pozycję w pewnej przestrzeni metrycznej i zakładamy, że pozycje te wyjaśniają m.in. zachowania wyborcze (wyborcy preferują partie bliższe ich własnej pozycji) czy parlamentarne (bliższe partie są bardziej skłonne do współpracy, np. w ramach formalnych koalicji). Stosowanie modeli przestrzennych wymaga jednak ustalenia pozycji partii, które nie są bezpośrednio obserwowalne. Jednym możliwym rozwiązaniem jest dokonanie tego w oparciu o teksty programów partyjnych. Osiągnięcia ostatniej dekady w zakresie przetwarzania języka naturalnego, a szczególnie duże modele językowe pozwalające generować wektorowe reprezentacje tekstów zachowujących strukturę semantyczną, wydają się tu być szczególnie obiecujące. Przegląd takich rozwiązań oraz ocena ich skuteczności jest głównym celem wystąpienia.

Słowa klucze:

przestrzenne modele wyborów, partie polityczne, programy partyjne, przetwarzanie języka naturalnego, wektorowe reprezentacje tekstów

Nazwa projektu:

ID.UJ – projekt flagowy QuantPol

Przepływy wyborców a przestrzenne modele rywalizacji partyjnej, NCN 2023/49/B/HS5/03893

Wymagania sprzętowe i inne: